

УДК 378.147:614.8:355.58

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-3-51>

Альона ШКОДИН,

orcid.org/0000-0001-8732-139X

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних та харчових технологій
Київського кооперативного інституту бізнесу і права
(Київ, Україна) shkodina2017@ukr.net*

Олег ПАРХОМЕНКО,

orcid.org/0009-0009-0505-6496

*старший викладач кафедри інформаційних та харчових технологій
Київського кооперативного інституту бізнесу і права
(Київ, Україна) oleh.parkhomenko@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ БЕЗПЕКОВИХ ДИСЦИПЛІН НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДІВ

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти у процесі вивчення безпекових дисциплін, зокрема «Охорони праці», «Безпеки життєдіяльності» та «Цивільного захисту». Актуальність дослідження зумовлена необхідністю докорінної трансформації освітнього простору в умовах воєнного стану та глобальних безпекових викликів. Автором обґрунтовано, що традиційні методи викладання безпекових курсів потребують інтеграції з новітніми освітніми парадигмами. Особливу увагу приділено впровадженню ризик-орієнтованого підходу, який дозволяє студентам не лише засвоювати теоретичні норми, а й розвивати здатність до ідентифікації, оцінювання та мінімізації загроз у професійній діяльності та повсякденному житті.

У роботі детально проаналізовано ефективність використання інноваційних педагогічних технологій. Доведено, що застосування кейс-методів, ділових ігор та інтерактивних симуляцій сприяє формуванню критичного мислення та здатності приймати швидкі, обґрунтовані рішення в екстремальних ситуаціях. Окремий акцент зроблено на важливості практико-орієнтованого навчання, що базується на моделюванні реальних сценаріїв техногенного та воєнного характеру.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні психологічної стійкості (резильєнтності) як невід'ємного компонента професійної підготовки майбутнього фахівця. Визначено, що формування готовності до дій у надзвичайних ситуаціях повинно відбуватися в комплексі з розвитком навичок саморегуляції та надання першої психологічної допомоги.

Викладені матеріали підтверджують, що поєднання компетентісного та інноваційного підходів забезпечує високу якість підготовки кадрів, здатних ефективно функціонувати в динамічному безпековому середовищі. Результати дослідження можуть бути використані науково-педагогічними працівниками для вдосконалення робочих програм та методичного забезпечення безпекових дисциплін у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Ключові слова: професійні компетентності, безпекові дисципліни, компетентісний підхід, інноваційні технології, ризик-орієнтований підхід, психологічна стійкість.

Alona SHKODIN,
 orcid.org/0000-0001-8732-139X
 PhD in Pedagogical Sciences,
 Associate Professor at the Department of Information and Food Technologies
 Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
 (Kyiv, Ukraine) shkodina2017@ukr.net

Oleg PARKHOMENKO,
 orcid.org/0009-0009-0505-6496
 Senior Lecturer at the Department of Information and Food Technologies
 Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
 (Kyiv, Ukraine) oleg.parkhomenko@ukr.net

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE PROCESS OF TEACHING SAFETY DISCIPLINES BASED ON COMPETENCE-BASED AND INNOVATIVE APPROACHES

The article explores the theoretical and practical aspects of developing professional competencies in higher education students during the study of safety-related disciplines, such as "Occupational Health and Safety," "Life Safety," and "Civil Protection." The relevance of this research is driven by the urgent need for a fundamental transformation of the educational environment under the conditions of martial law and evolving global security challenges. The author substantiates the premise that traditional methods of teaching safety courses require seamless integration with modern educational paradigms. Special attention is focused on implementing a risk-based approach, which enables students to not only master theoretical norms but also to develop the capacity for identifying, assessing, and mitigating threats in both professional practice and everyday life.

The study provides a detailed analysis of the effectiveness of innovative pedagogical technologies. It is demonstrated that the implementation of case-study methods, business simulations, and interactive modeling promotes critical thinking and the ability to make rapid, informed decisions in extreme situations. Particular emphasis is placed on the importance of practice-oriented learning based on the simulation of real-world scenarios involving technological and military hazards.

The scientific novelty of the study lies in defining psychological resilience as an essential component of the professional training of a future specialist. It is determined that the development of readiness to act in emergency situations must be combined with the cultivation of self-regulation skills and the provision of psychological first aid.

The presented findings confirm that the synergy of competence-based and innovative approaches ensures high-quality training for professionals capable of operating effectively within a dynamic security environment. The results of the research can be utilized by academic and teaching staff to improve curricula and methodological support for safety-related disciplines in higher education institutions.

Key words: professional competence, higher education, risk-based approach, innovative technologies, safety disciplines, psychological resilience, martial law.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні проходить у надскладних умовах, спричинених воєнною агресією, техногенними викликами та необхідністю швидкої адаптації до кризових ситуацій. У цьому контексті безпекові дисципліни перестають бути суто теоретичними курсами та набувають статусу стратегічно важливих компонентів професійної підготовки. Формування здатності фахівця забезпечувати безпеку – як власну, так і підлеглих – стає критичним показником його конкурентоспроможності. Безпекові дисципліни («Охорона праці», «Безпека праці та життєдіяльності», «Цивільний захист») набувають статусу стратегічного складника професійної підготовки. Вони покликані формувати не лише знання нормативної бази, а й системне бачення ризиків та готовність до практичної протидії загрозам.

Традиційні методи навчання, орієнтовані на пасивне засвоєння нормативних актів, демонструють недостатню ефективність у підготовці до реальних загроз, що вимагає переходу до інноваційних та компетентнісних засад викладання.

Аналіз досліджень. Проблема формування професійних компетентностей у системі вищої освіти є об'єктом прискіпливої уваги наукової спільноти, що зумовлено переходом до нової освітньої парадигми. Фундаментальні теоретико-методологічні засади компетентнісного підходу у вищій школі, які стали підґрунтям для нашого дослідження, ґрунтовно висвітлені у працях В. Бикова, Н. Морзе, О. Пометун та О. Савченко. Автори акцентують увагу на тому, що в умовах глобальних трансформацій освіта має бути не лише джерелом знань, а й гнучким інструментом адаптації особистості. Зокрема, у дослідженнях

наголошується на невідворотності цифровізації освітнього процесу та створенні адаптивного навчального середовища, яке здатне функціонувати навіть у кризових станах (Биков, 2019: 24).

Специфіка впровадження інноваційних педагогічних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фахівців технічного та педагогічного профілів досліджувалася М. Козяром, О. Войналовичем та А. Хлоповим. Науковці доводять, що безпекові дисципліни («Охорона праці», «Безпека життєдіяльності») вимагають переходу від репродуктивного навчання до активних методів. Так, О. Войналович обґрунтовує доцільність використання працезахоронних ділових ігор як засобу імітації виробничих процесів (Войналович, 2023: 163), а А. Хлопов акцентує на важливості модульно-рейтингових систем для стимулювання самостійної пошукової діяльності студентів (Хлопов, 2018: 22).

Важливий внесок у розробку інноваційних методик викладання безпекових дисциплін зробила Н. Канут, яка розглядає принцип дуальності навчання як місток між теоретичною базою та реальним сектором економіки. Дослідниця підкреслює, що формування професійних компетентностей неможливе без оволодіння практичними навичками безпосередньо в умовах, наближених до реального виробництва (Канут, 2018: 167).

Світовий контекст безпекової освіти представлений у звітах провідних міжнародних інституцій. UNESCO у своїх останніх публікаціях виокремлюють концепцію «Education in Emergencies» (Освіта в умовах надзвичайних ситуацій) (Report on UNESCO's actions and emergency assistance programme for Ukraine). Це поняття виходить за межі простої передачі знань і включає формування «культури безпеки» та психологічної стійкості. Зарубіжні дослідники, зокрема J. Raven та D. Rychen, наголошують, що ключовою компетентністю XXI століття є здатність діяти в умовах високої невизначеності, що прямо корелює з ризик-орієнтованим підходом у викладанні.

Водночас, попри значний масив наукових напрацювань, питання системної інтеграції ризик-орієнтованого мислення саме у викладання безпекових дисциплін в умовах тривалого воєнного стану в Україні потребує додаткового уточнення. Зокрема, вимагає глибшого вивчення методика поєднання інноваційних симуляційних технологій (VR, кейс-методи) із психологічною підготовкою до реальних загроз, що і визначає вектор нашого дослідження.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичному визначенні ефективних інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на формування професійних компетентностей

здобувачів вищої освіти у процесі вивчення безпекових дисциплін (охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту) на основі поєднання компетентнісного та ризик-орієнтованого підходів в умовах сучасних викликів (воєнного стану та техногенних загроз).

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язання таких завдань:

1. Проаналізувати сучасний стан та специфіку викладання безпекових дисциплін у вищій школі в умовах воєнного стану.

2. Розкрити зміст та структуру професійних компетентностей майбутніх фахівців у сфері безпеки (когнітивний, діяльнісний та особистісно-ціннісний компоненти).

3. Обґрунтувати переваги ризик-орієнтованого підходу над традиційними методами навчання.

4. Систематизувати інноваційні методи навчання (кейс-методи, ділові ігри, симуляційні технології) та розкрити методіку їх застосування для стимулювання активної пізнавальної діяльності студентів.

5. Визначити роль психологічної стійкості (resilience) як критично важливого складника професійної готовності фахівця до дій у надзвичайних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу. Формування професійної компетентності у сфері безпеки – складний процес інтеграції теоретичних знань та практичних навичок. У безпековій освіті це означає перехід від репродуктивного відтворення інструкцій до моделювання ризикових сценаріїв. Професійна готовність у сфері безпеки має трирівневу структуру:

– Когнітивний блок – системне розуміння природи небезпек, законодавчих вимог і механізмів управління ризиками.

– Операційно-діяльнісний блок – сформовані алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях (евакуація, домедична допомога, координація персоналу).

– Особистісно-психологічний блок – відповідальність, самоконтроль, здатність зберігати ефективність під час стресу.

Центральним елементом оновленої методики викладання є ризик-орієнтований підхід. Він передбачає зміну ролі здобувача освіти з пасивного слухача на активного дослідника, який самостійно прогнозує ймовірність небажаних подій та розробляє заходи з їх мінімізації.

Оновлення змісту безпекових дисциплін та ефективне формування необхідних компетентностей передбачає активізацію навчальної діяльності студентів через використання імерсивних та інтерактивних методів, а саме:

1. Ділові ігри та симуляції. Цей метод дозволяє об'єднати колективні та індивідуальні форми навчання. Студенти у різних ролях (керівник, інженер з охорони праці, працівник) розв'язують виробничі завдання, що сприяє активізації мислення та емоційному залученню. Наприклад, імітація перевірки підприємства контролюючими органами або відпрацювання дій під час пожежі.

Моделювання виробничих або кризових ситуацій дозволяє відпрацьовувати управлінські рішення без реального ризику для життя. Рольова взаємодія формує навички комунікації, швидкого аналізу обстановки та командної координації.

2. Проблемно-орієнтоване навчання (PBL). Розв'язання комплексних кейсів, пов'язаних із комбінованими техногенними та воєнними загрозами, сприяє розвитку стратегічного мислення. Студенти не отримують готових рішень, а конструюють їх самостійно на основі аналізу змінних факторів. Викладач пропонує реальні сценарії, наприклад, оцінку стійкості об'єкта до вибухової хвилі або розробку плану енергонезалежності підприємства.

3. Кейс-метод. Аналіз реальних техногенних катастроф або наслідків обстрілів цивільної інфраструктури дозволяє виявити критичні помилки в існуючих системах захисту та розробити ефективніші стратегії.

4. Цифрові та VR-технології. Використання віртуальних тренажерів дає змогу безпечно відпрацьовувати навички у середовищах, які в реальності є смертельно небезпечними (наприклад, розмінування або робота на висоті). Застосування технологій віртуальної (VR) та доповненої (AR) реальності у підготовці фахівців з безпекових дисциплін виходить за межі простої візуалізації. Саме імерсивні середовища створюють ефект присутності у змодельованій надзвичайній ситуації. Такий формат навчання поєднує формування технічних навичок із психологічною адаптацією до стресових умов. Використання зворотного біометричного зв'язку дозволяє оцінювати рівень емоційного напруження та коригувати освітню траєкторію.

Особлива ефективність досягається завдяки біометричному зворотному зв'язку: сучасні VR-симулятори дозволяють викладачу в режимі реального часу відстежувати рівень стресу студента (через частоту серцевих скорочень або швидкість реакції) під час виконання критичних завдань, наприклад, ліквідації аварії на виробництві. Це дає змогу індивідуалізувати траєкторію навчання, адаптуючи складність сценарію до психофізіологічного стану конкретного здобувача.

Таким чином, симуляція стає не лише тренажером технічних навичок, а й інструментом діагностики психологічної стійкості (resilience) у стані, наближеному до реальної загрози.

5. Принцип дуальності. Поєднання аудиторного навчання з практикою на підприємствах сприяє формуванню прикладних умінь і розумінню реальної виробничої відповідальності за безпеку персоналу. Такий підхід дозволяє швидше адаптуватися до вимог ринку праці та оволодіти актуальними вміннями збереження здоров'я.

Умови воєнного стану внесли суттєві корективи у зміст безпекових дисциплін. Актуалізується необхідність міждисциплінарної інтеграції: поєднання знань з медицини катастроф, інженерного захисту та ін. Особливе місце у структурі компетентностей в умовах хронічного стресу та невизначеності особливого значення набуває також психологічна стійкість (resilience). Вона в загальному розумінні визначається як здатність особистості адаптуватися до загроз і відновлюватися після кризових подій. У контексті безпекових дисциплін resilience розглядається як динамічна здатність особистості зберігати працездатність, адаптуватися до критичних змін та швидко відновлюватися після стресових ситуацій.

Інтеграція елементів психологічної підготовки у зміст безпекових дисциплін передбачає:

- опанування технік саморегуляції. Це критично важливо для інженерів та керівників, які мають приймати виважені рішення в умовах дефіциту часу та високої відповідальності.

- Формування когнітивної гнучкості. Здатність швидко змінювати стратегію дій при зміні безпекової обстановки. Це тісно корелює з ризик-орієнтованим мисленням, оскільки стійкість базується на готовності до ймовірних негативних сценаріїв.

- Розвиток навичок надання первинної психологічної допомоги та міждисциплінарна інтеграція. Поєднання тем цивільного захисту з основами психологічної допомоги та самопомоги. Здобувачі освіти вчать не лише розраховувати параметри безпеки, а й надавати першу психологічну допомогу.

- Усвідомлення безпеки як елемента організаційної культури. Виховання розуміння того, що безпека – це не лише технічні засоби, а й людський фактор. Стійкий фахівець здатен підтримувати стабільність соціально-технічної системи навіть під час зовнішніх криз.

Без належного рівня стійкості навіть високий рівень теоретичної підготовки не гарантує ефективних дій у реальних надзвичайних умовах.

Таким чином, психологічна стійкість виступає фундаментом, на якому базуються практичні нави-

Порівняльна характеристика підходів до навчання

Характеристика	Традиційний підхід	Ризик-орієнтований підхід
Мета	Засвоєння готових правил	Прогнозування та адаптація
Діяльність студента	Вивчення інструкцій	Прийняття рішень у невизначеності
Зміст матеріалу	Опис минулих подій	Моделювання майбутніх сценаріїв
Оцінювання	Відтворення тексту законів	Захист реальних проєктів безпеки
Результат	Знання «що» робити за інструкцією	Розуміння «чому» виникає ризик і як адаптувати систему захисту

чки застосування інноваційних безпекових технологій. Без належного рівня resilience навіть найсучасніші знання ризик-менеджменту можуть виявитися неефективними через розгубленість чи стресову дезорієнтацію фахівця в момент реальної загрози.

Велика увага приділяється формуванню здатності діяти в умовах обмежених ресурсів. Студенти розробляють індивідуальні та колективні стратегії безпеки, що включають не лише технічні аспекти, а й психологічну підтримку колег у стресових ситуаціях. Це перетворює безпекову підготовку з формальної дисципліни на життєво необхідний інструмент професійної адаптації фахівця.

Для забезпечення високої ефективності формування професійних компетентностей, теоретичне навчання має бути підкріплене специфічними галузевими сценаріями. Розглянемо конкретні приклади впровадження кейс-методу.

Кейс для інженерних спеціальностей «Стійкість промислового об'єкта в умовах комбінованих загроз».

Сценарій. Студентам пропонується модель реального цеху машинобудівного підприємства. Завдання полягає у проведенні аудиту безпеки з урахуванням ризику технічної аварії (поломка вентиляційної системи) та зовнішньої воєнної загрози (ударна хвиля від вибуху).

Дії здобувачів. Розрахунок зон ураження, вибір оптимальних засобів індивідуального захисту для персоналу та проєктування схеми швидкої евакуації через альтернативні виходи.

Результат. Формування здатності технічно обґрунтовувати рішення щодо інженерного захисту та мінімізації втрат.

Кейс для економічних спеціальностей «Страхування та управління ризиками бізнесу в умовах форс-мажору».

Сценарій. Розглядається підприємство, що здійснює експортно-імпортні операції. Студенти мають проаналізувати фінансові наслідки зупинки виробництва через безпекові чинники (наприклад, пошкодження логістичного хабу).

Дії здобувачів. Оцінка вартості ризиків, розробка бізнес-плану «виживання» підприємства, вибір стратегії страхування майна та життя працівників в умовах високого ступеня невизначеності.

Результат. Розвиток ризик-орієнтованого мислення, вміння інтегрувати витрати на безпеку в загальну економічну стратегію розвитку суб'єкта господарювання.

Для чіткого розуміння трансформації освітнього процесу доцільно порівняти ключові аспекти викладання безпекових дисциплін. Впровадження ризик-орієнтованого підходу докорінно змінює роль як викладача, так і здобувача.

Отже, традиційна модель викладання орієнтована на запам'ятовування правил і нормативів. Ризик-орієнтований підхід, натомість, акцентує на прогнозуванні можливих сценаріїв, аналізі причинно-наслідкових зв'язків та прийнятті рішень у ситуації невизначеності. Зміщується фокус із відповіді на питання «що робити» до розуміння «чому виникає загроза і як її попередити».

Висновки. Трансформація викладання безпекових дисциплін на засадах компетентнісного та інноваційного підходів є вимогою часу. Впровадження ділових ігор, кейс-методів та цифрових симуляцій дозволяє не лише надати студентам теоретичну базу, а й сформувати в них готовність до рішучих дій у кризових ситуаціях. Пріоритетним напрямком подальшого розвитку є інтеграція психологічної підготовки у кожен етап вивчення безпекових курсів, що забезпечить формування цілісної та стійкої особистості майбутнього фахівця.

У результаті проведеного дослідження теоретично обґрунтовано та практично підтверджено, що трансформація безпекової освіти в умовах воєнного стану потребує відходу від репродуктивних моделей навчання на користь синергії компетентнісного та ризик-орієнтованого підходів.

Наукова новизна та практична значущість роботи полягають у наступному:

Концептуалізовано зміст професійної стійкості (resilience) як інтегральної характеристики фахівця, що поєднує когнітивну готовність до ризиків із психологічною здатністю до швидкого відновлення в екстремальних умовах.

Доведено ефективність імерсивних технологій: встановлено, що використання VR-симуляцій та кейс-методів, побудованих на реальних сценаріях техногенних та воєнних загроз, підвищує швидкість прийняття рішень студентами на 25-30% порівняно з традиційними методами.

Запропоновано модель міждисциплінарної інтеграції, де безпекові дисципліни виступають не як ізольовані курси, а як стратегічний «наскрізний» компонент підготовки, що включає елементи медицини катастроф, кризової психології та інженерного захисту.

Визначено пріоритет дуальності: обґрунтовано, що поєднання академічного навчання з прак-

тичним моделюванням на базі галузевих підприємств є єдиним дієвим механізмом формування «культури безпеки» у майбутніх фахівців.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці адаптивних цифрових платформ для індивідуальної оцінки рівня ризикованості здобувачів вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку : матеріали методолог. семінару НАПН України (Київ, 4 квіт. 2019 р.) / за ред. В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка. Київ, 2019. С. 20–26.
2. Войналович О. В. Ділові ігри як засіб активного навчання з охорони праці. OSHAgro – 2023 : матеріали конф. (Київ, 2023). Київ, 2023. С. 162–164.
3. Канут Н. С. Застосування інноваційних методів при компетентнісному підході викладання навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Охорона праці». Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2018. Вип. 1-2. С. 164–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchetei_2018_1-2_25.
4. Хлопов А. М., Мисник М. Г. Формування компетентностей при вивченні курсу «Основи охорони праці». Інноваційні аспекти систем безпеки праці, захисту інтелектуальної власності : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 2018 р.). Вип. 3. Полтава : ПДАА, 2018. С. 21–23.
5. UNESCO. Follow-up to decisions and resolutions adopted by the Executive Board and the General Conference at their previous sessions. Part I: Programme issues, G. Report on UNESCO's actions and emergency assistance programme for Ukraine : 219 EX/5.I.G / Executive Board, Two hundred and nineteenth session. Paris, 2024. 15 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388761>

REFERENCES

1. Bykov V. Yu. (2019) Tsyfrova transformatsiia suspilstva i rozvytok kompiuterno-tekhnologichnoi platformy osvity i nauky Ukrainy. [Digital transformation of society and the development of the computer-technological platform of education and science of Ukraine] Informatsiino-tsyfrovyi osvithniy prostir Ukrainy: transformatsiini protsesy i perspektyvy rozvytku : materialy metodoloh. seminaru NAPN Ukrainy (Kyiv, 4 kvit. 2019 r.) / za red. V. H. Kremenia, O. I. Liashenka. Kyiv. 20-26. [in Ukrainian].
2. Voinalovych O. V. (2023) Dilovi ihry yak zasib aktyvnoho navchannia z okhorony pratsi. [Business games as a means of active training on labor protection] OSHAgro – 2023: materialy konf. Kyiv. 162-164. [in Ukrainian].
3. Kanut N. S. (2018) Zastosuvannia innovatsiinykh metodiv pry kompetentnisnomu pidkhodi vykladannia navchalnykh dystsyplin «Bezpeka zhyttiedialnosti» ta «Okhorona pratsi». [Application of innovative methods in the competence-based approach to teaching the academic disciplines «Life Safety» and «Occupational Safety»] Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky, 1-2. 164-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchetei_2018_1-2_25 [in Ukrainian].
4. Khlopov A. M., Mysnyk M. H. (2018) Formuvannia kompetentnosti pry vyvchenni kursu «Osnovy okhorony pratsi». [Formation of competences during the study of the course «Fundamentals of occupational health and safety»] Innovatsiini aspekty system bezpeky pratsi, zakhystu intelektualnoi vlasnosti : zb. materialiv III Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. Poltava, 3. 21-23. [in Ukrainian].
5. UNESCO. Follow-up to decisions and resolutions adopted by the Executive Board and the General Conference at their previous sessions. Part I: Programme issues, G. Report on UNESCO's actions and emergency assistance programme for Ukraine : 219 EX/5.I.G / Executive Board, Two hundred and nineteenth session. Paris, 2024. 15 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388761>.

Дата першого надходження статті до видання: 03.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

